

культурно-дозвіллевої діяльності школярів, націленої на закріплення знань, умінь та навичок культурної поведінки[2].

Таким чином, культура поведінки молодших школярів – це сукупність сформованих соціально важливих якостей, щоденних вчинків у суспільстві, заснованих на нормах моралі, етики, естетичної культури. Формуючи уявлення про норми і правила поведінки, вчитель впливає на відносини дитини з однолітками, батьками, іншими людьми, допомагає орієнтуватися в суспільному житті, пристосовуватися до будь-якої ситуації. Міра сформованості культури поведінки учнів впливає не тільки на результативність їх навчання, але і на процес соціалізації вихованців та розвиток особистості загалом.

Список використаних джерел

1. Безкорвайна О. В. Технології виховання культури особистісного самоствердження: метод. посібник / О. В. Безкорвайна. – Рівне: РДГУ, 2008. – 118 с.
2. Косачов І. П. Моральний розвиток молодшого школяра в процесі навчання і виховання / І. П. Косачов. – М.: АРКТИ, 2005. – 264 с.
3. Оржеховська В. М. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: [навч. посіб.]. / В. М. Оржеховська, Т. Є. Федорченко. – Черкаси, 2008. – 376 с.
4. Проценко О. П. Етикет як аксіологічний вимір культури поведінки і спілкування: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 09.00.07 «Логіка» / О. П. Проценко. – Київ, 2004. – 33 с.

УДК 37.01

КОСТЮСЬ І.
АЛМАШІЙ І. І.
Мукачівський державний університет, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Філософсько-культурологічне і соціально-педагогічне підґрунтя сучасної системи екологічної освіти і виховання різних молоді населення України і, відповідно, мають значний вплив на розвиток змісту, форм, методів і інноваційних технологій екологічної освіти і виховання студентської молоді. Особливе значення має екологічна освіта для студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів, майбутніх вчителів, які поряд із загальним високим рівнем екологічної культури опановують методику екологічної виховної роботи.

Для розуміння механізму екологічного виховання студентів як фактору цілісного формування особистості проаналізували поняття: «екологія», «виховання», «екологічне виховання», «екологічна культура», «екологічна освіта», «формування особистості».

Дослідники екологічної свідомості по-різному визначають її структуру. Є такі три компоненти в структурі екологічної свідомості[1]:

– когнітивний компонент – психічне відображення природного, соціального, штучного та внутрішнього середовища;

- емотивний компонент – ставлення до цього середовища;
- конативний (поведінковий компонент – саморефлексія та саморегуляція в навколишньому середовищі (стратегії й технології взаємодії) С. Д. Дерябо та В. А. Ясвін виділяють такі компоненти досліджуваного явища [1]:
  - система екологічних уявлень (як індивідуальних, так і групових) про взаємозв'язки в системі «Людина – Природа» і в самій природі;
  - суб'єктивне (індивідуальне) ставлення до природи;
  - стратегії та технології взаємодії з оточуючим світом;
  - життєві цінності етичного плану, які спонукають до формування цінностей еколооорієнтованих.

За отриманими даними «Домінанта», що спрямовано на діагностику домінантності суб'єктивного ставлення до природи можна зробити висновок, що:

- у 49,6 % студентів природа сприймається в емоційному плані;
- у 9,4 % студентів природа сприймається в плані отримання інформації;
- у 41% студентів природа сприймається в плані отримання практичних занять.

Отже, в результаті проведення даних методик вдалося визначити, що у студентів перших курсів МДУ природа сприймається на рівні естетичного та етичного освоєння об'єктів природи, підвищеної сприйнятливості до їх чуттєво-виразним елементам, присутній своєрідний «сенсорно-естетичний голод»; свобода від неадекватних соціальних естетичних стереотипів, чуйність до природних об'єктів, що реалізується через емпатію і ідентифікацію.

Практичне використання діагностичних методів, що застосовуються для оцінки того чи іншого компоненту екологічної свідомості, дозволяють безпосередньо перейти до аналізу результатів дослідження, які ми отримали за кожним окремим компонентом екологічної свідомості студентської молоді. Найменший показник має когнітивна шкала, що спрямована на діагностику ступеня змін в мотивації і спрямованості пізнавальної активності, пов'язаної з об'єктами природи, обумовлених ставленням до неї, шукати і переробляти. Підводячи підсумки аналізу результатів дослідження, можна сказати, що існує як позитивний, так і негативний взаємозв'язок між психологічними особливостями особистості та екологічною свідомістю. Особистості зі сформованою екологічною свідомістю (високі результати за такими шкалами, як перцептивно-афективна, когнітивна шкала, естетична, натуралістичної ерудиції) притаманні такі психологічні особливості, як доброзичливість, відвертість, висока мотивація до успіху, підпорядковувальність.

Це все вказує на те, що екологічна свідомість облагороджує людину, робить її більш чутливою до оточуючого середовища. А от низький рівень досліджуваного феномена характеризується егоїстичністю та авторитарністю.

Отже, можна зробити такі висновки, що необхідність психологічного дослідження проблеми екологічної свідомості зумовлена потребою формування екологічно орієнтованої особистості. Психологічні аспекти формування екологічної свідомості стосуються її структури, яка нас скрізно пронизує цілісну особистість студента.

Список використаних джерел

1. Назарчук М. М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи: навч. Посіб. / М. М. Назарчук; Львів. Нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 346 с.

УДК 378.14

КОТУБЕЙ І.
ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
Мукачівський державний університет, Україна

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ТА ЇЇ РОЛЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Під правовою культурою в загальній теорії права розуміють якісний стан правового життя суспільства, який характеризується досягнутим рівнем розвитку правової системи – станом та рівнем правової свідомості, юридичної науки, системи законодавства, правозастосовної практики, законності і правопорядку, правової освіти, а також ступенем гарантованості основних прав і свобод людини. Рівень правової культури визначається станом підсистем, що її утворюють, зокрема правовою культурою особистості та правовою культурою суспільства.

Правову культуру особистості складають такі елементи: знання і розуміння права, здатність особи тлумачити зміст норм права, визначати мету видання певного нормативно-правового акта, сферу його дії; повага особи до права, заснована на особистій переконаності в його ефективності як засобу регулювання суспільних відносин (така повага повинна мати місце навіть у разі несхвалення людиною окремих правових приписів); звичка вчиняти дії відповідно до приписів правових норм; вміння особи використовувати у практичній діяльності правові знання, реалізовувати і захищати свої права і законні інтереси, виконувати юридичні обов'язки; висока правова активність особи у сприянні реалізації правових приписів, розуміння нею необхідності протидіяти правопорушенням.

Правова культура особистості нерозривно пов'язана з правовою культурою суспільства. Правова культура суспільства відбиває рівень розвитку правосвідомості в суспільстві, системи права і законодавства, юридичної практики і правової науки. Вона охоплює сукупність усіх правових цінностей, створених людьми в правовій сфері. Високий рівень правової культури суспільства є однією з важливих ознак правової держави, яка заснована передусім на принципах верховенства права і правового закону, поваги до основних прав і свобод людини й громадянина.

Правова культура особистості виникає не сама по собі, а є результатом процесу соціалізації, під яким розуміється входження індивіда в правове середовище, послідовне набуття ним правових знань, залучення його до правових цінностей і культурних надбань суспільства; процесу втілення культурних надбань у правомірній поведінці суб'єкта, його правовій активності, практичному перетворенні правовідносин у напрямі їх прогресивного, гуманістичного розвитку. Процес становлення правової культури особистості характеризується багатогранністю, великою сукупністю складових, різноманітністю співвідношення кількісних і

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>